

**Sayın Valim; Sayın Belediye Başkanım;
Değerli Rektörler; Değerli Hocalarım;
Basınıımızın Değerli Mensupları;**

Tarihi, kadim değerleri ve misyonu ile ülkemizin en önemli kentlerinden biri olan Muş'ta, Muş Alparslan Üniversitesinde sizlerle birlikte olmaktan mutluluk duyduğumu ifade ederek sözlerime başlamak isterim. Bu vesile ile hepinizi saygı ile selamlıyorum.

Toplantı için Muş Alparslan Üniversitesinin Sayın Rektörüne ve çalışma arkadaşlarına özellikle teşekkürlerimi sunarım.

Değerli Hocalarım;

Bu tür toplantıları fevkalade önemsiyorum. Yaptığımız bölge toplantıları, güç birliğinin ciddi bir örneğini oluşturmaktadır.

15 Temmuz 2016 Cuma gecesi yüce milletimizin iradesine karşı düzenlenen, demokrasi tarihimize kara bir leke olarak geçecek hain darbe girişiminin üzerinden üç yıl geçti. O gece ve bu süre içerisinde Sayın Cumhurbaşkanımızın gösterdiği yüksek irade, komuta ettiği güçler, milletimizin vakur ve inanılmaz duruşu, şükürler olsun ki bizleri bu aydınlık günlere taşıdı.

Sağlam temellerin üzerinde bilgeliği önceleyen ve ona özel anlam atfeden siz değerli akademisyenlerimiz ile Muş'ta beraberiz. Marifet ve fazilet sahibi olarak mezun etmeye çalıştığınız her evladımızın bu milletin istikbali ve ikbali için çalışacağına gönülden olan inancımızla onlar için bir aradayız.

Sayın Valim... Sizi ve çalışma arkadaşlarımı bu içten duygularla bir kez daha selamlıyorum.

Değerli Hocalarım;

Tarihine bakıldığında Türkiye, yükseköğretim alanında derin bir tecrübeye sahiptir. Türkiye akademisi olarak köklü bilim tarihimizle gurur duyuyoruz. Mirasçısı olduğumuz medeniyetlerin bilime katkılarını yükseköğretim veren kurumlar ile güçlendiren ecdadımız bize üzerine güçlü bir üniversite sistemi inşa edebileceğimiz bir yapı bırakmıştır. Yaşanmış olanın geleceğin inşasındaki rolünü önemsiyoruz. Bu mirası değerlendirirken, güçlendirirken temel hedefimiz küreselleşen dünyada bütün yeni kavramlardan ve gelişmelerden yararlanarak ama aynı zamanda kendi sosyolojik ve kültürel yapımızı, değer dünyamız dikkate alarak seçim yapıyoruz.

Her toplantıda olduğu gibi yükseköğretim kurumlarımızda hızla değişen **sayısal verilerle** başlamak isterim:

207 yükseköğretim kurumumuzda 7 milyon 416 bin öğrenci, 82 bin 129'u öğretim üyesi olmak üzere toplam 167 bin 312 öğretim elemanı bulunuyor.

Yeni YÖK kavramı başlığı altında üniversitelerimiz ile ülkemizin sürdürülebilir kalkınma süreçlerine çok ciddi katkılar veren projeler yürütüyoruz. Bu kapsayıcı ve sürdürülebilir projelere her eğitim yılının başında yeni çalışmalar da ekleniyor.

Yükseköğretim alanında bulunan 7 milyon 400 bin öğrencinin 3 milyon 900 bini erkek, yaklaşık 3 milyon 500 bini ise kız öğrencilerden oluşmaktadır.

167 bin 312 öğretim elemanımız içinde ise 82 bin 129 öğretim üyemiz bulunuyor.

MYO'lara baktığımızda toplamda 955 bin 81 öğrencimiz bulunuyor. Kız öğrencilerin oranının %42, erkek öğrencilerin oranının ise %58 düzeyinde olduğunu görüyoruz.

Yeni YÖK'ün en önemli projelerinden de söz etmek isterim.

Son 10 yılda dünyada ve “Yeni YÖK” konseptinde başlattığımız çalışmalar kapsamında Yükseköğretim Kurulunda üniversitelerin bölgesel kalkınmada değişen rolü üzerinde önemle durmaktayız. Bu kapsamda;

1) **Çeşitlilik-Misyon farklılaşması ve ihtisaslaşma:** Yükseköğretimde ihtisaslaşmayı iki kavramda uyguladık. Bu programa TÜBİTAK'da destek vermeye başladı.

1. Bölgesel Kalkınma Odaklı Üniversiteler (10 Üniversite)
2. Araştırma Üniversiteleri (11 asıl, 5 aday üniversitemiz) bu kategoride yer almaktadır.

2) **İdari ve Mali Açından Bağımsız Kalite Kurulunun Kurulması:** Aldığımız bütün kararlarla, çalışmalarımızla yerel ve küresel ölçekte rekabetçi bir yükseköğretim sistemi anlayışıyla hareket ediyoruz. Yükseköğretimde yapısal değişim niteliğinde gerçekleştirdiğimiz **en önemli projelerimizden biri** uzun yıllardır konuşulan ve bir türlü gerçekleştirilemeyen **idari ve mali açıdan tam bağımsız bir Yükseköğretim Kalite Kurulunun kurulması idi, YÖK'ün girişimleri ile bu Kurul kuruldu ve çalışmaya başladı.**

3) **Üçüncü** projemiz hedef odaklı uluslararasılaşma idi. 2014 senesinde yabancı uyruklu öğrenci sayımız **48 binlerde iken 150 bine ulaştı.** Yabancı uyruklu öğrenci sayımızdaki artış son yıllardaki Avrupa'daki yabancı öğrenci sayısı artış oranlarının en iyisi ve bizim için gurur vericidir. Bu sonuç aslında ülkemizin uluslararası arenada görünürlüğüne de katkı sağlamaktadır. 1982 yılından Kasım 2014 tarihine kadar yani 32 yılda YÖK'ün bakan düzeyinde **15 ülke ile mutabakat zaptı** vardı, şimdi ise **34 ülke ile mutabakat zaptımız** var. Bu mutabakat zabitleri sadece iyi niyet beyanı olmayıp tanınan üniversitelerimizin sayısını artırdı, yabancı öğrenci sayısını artırdı, ortak programları artırdı.

4) **Dördüncü** gurur duyduğumuz proje ise doktora programlarına farklı bir vizyon kazandırdığımız **YÖK-100/2000 Doktora Projesidir.** Yükseköğretim sistemimizde bu yapısal değişime önemli katkılar sunacak ve nitelikli bilgi üretimini sağlayacak, üstün araştırma kabiliyetine sahip doktoralı insan kaynağını arttırmak ve aynı zamanda disiplinler arası işbirliklerini güçlendirmek amacıyla konuşmanın ilerleyen kısımlarında tekrar değineceğim **bu projemizi başlattık.**

Burada farklı bir bakış açısı ile toplantımızın da adı olan fırsat penceresi kavramına değinmek isterim. **Demografik bir armağan** olarak da değerlendirilen **“demografik fırsat penceresi”** kavramı, ekonomik, siyasal ve sosyal boyutları ile ülkelerin geleceğini etkileyen, demografik dönüşüm sürecinde nüfus artış hızı azalıyor iken, çalışma çağındaki nüfusun artması ve yüksek sayılara ulaşması olarak tanımlanmaktadır.

Bu nüfus ülkenin ekonomik büyüme potansiyeline ve gelişmesine yol açmakta yani **demografik temettü** için bir temel oluşturmaktadır. Demografik temettü ekonomik büyümeyi sağlayan yatırımlara yönelme, tasarrufu teşvik edici politikalar geliştirmektedir. Türkiye 20. yüzyılın sonu itibari ile bu sürece girmiştir ve yaklaşık olarak 2040-2050 yıllarına kadar da bu aşamada kalacağı öngörülmektedir.

Nüfus verilerimize bakarsak:

- Ülkemiz 82 milyonun üzerinde nüfus büyüklüğüne sahiptir.
- Cinsiyet dağılımı dengelidir.
- Toplam nüfusun %68'i 15-64 yaşlar arasında çalışma çağındaki nüfustur.
- %23,4'ü 15 yaşından küçüktür.
- 65 yaş ve üzeri nüfusun payı ise %9'dur.

Dolayısıyla Türk yükseköğretimi olarak Türkiye'nin yakaladığı **demografik fırsat penceresi** avantajını fevkalade iyi değerlendirmemiz gerektiğinin ciddiyetle farkındayız. Ülkemizdeki çalışma çağındaki bu nüfus; çalışma, üretme ve kazanma potansiyeline sahiptir, toplumsal ve ekonomik gelişmeye daha çok yatırım yapılabilir.

Eğitimde nicelik yerine niteliğe yoğunlaşma fırsatımız ortaya çıkmıştır. Yükseköğretim politikalarını oluştururken bu **altın çağ** aklımızda tutmaktayız.

Bu profil bize, mesleki ve teknik eğitime, sosyal değerlere, kimlik oluşturmaya önem vermemiz gereken büyük bir kitleye sahip olduğumuzu göstermektedir. Geleceğimizin inşası bu grup üzerine yapılacaktır.

Değerli Hocalarım;

Dünyada hızlı ve hacmi çok yüksek büyük bir değişim yaşanıyor. Teknoloji, politikalar, sosyal eğilimler, iklim değişiklikleri, demografik değişiklikler, toplumların yapısını, meslekleri, işleri değiştiriyor. Ülkeler, üniversiteler inovasyon temelli yüksek değer taşıyan fırsatlar oluşturuyorlar, üretimlere öncülük ediyorlar.

Tam da bu bağlamdan olmak üzere; **Endüstri 4.0** olarak da adlandırılan kavram (ki Sayın Cumhurbaşkanımız bu kavramı yerli ve milli kelimeleri ile birlikte ifade etmektedir), nesnelerin interneti ve yapay zeka gibi yeni nesil teknolojilerin endüstriyel makinelerle entegre edilmesini hedeflemektedir. **Her şeyin interneti** olarak da değerlendirebileceğimiz bu çalışmalar, büyük veri analitik araçlarını da kullanarak makineler arasındaki iş birliğinin verimliliğini, ürün ve hizmet kalitesini arttırmak adına yeni üretim metotları oluşturmayı hedeflemektedir.

Böylece birçok yeni meslek tanımı hayatımıza girmektedir. Ülkeler bu alandaki çalışmalarını endüstriyel internet, ileri üretim programları, akıllı üretim liderliği koalisyonu, toplum 5.0 planı ve inovatif İngiltere gibi isimlerle ilerletmektedirler. Dördüncü sanayi devrimi ile birlikte yapay zeka ve makine öğrenimi, robotik, nanoteknoloji, genetik ve biyoteknoloji gibi daha önce ayrılmış olan alanlardaki gelişmeler artık hep birlikte gelişmekte ve birbirlerini güçlendirmektedirler.

Örneğin; yapay zeka genellikle bilgisayar bilimleri ile ilişkilendirilse de matematik, biyoloji, psikoloji, felsefe ve diğer bilimler ile de yakından ilgilidir. Yapay zekanın ortaya çıkış nedeni karmaşık görevler için makinelerin davranışlarını geliştirmek olarak tanımlanmaktadır.

İş ve akademi dünyasının verilerine göre 2022'ye kadar olan süreçte teknolojiye bağlı gelişen veri analistleri ve veri bilimciliği, yazılım ve uygulama geliştiriciliği, e-ticaret ve sosyal medya uzmanlığı gibi mesleklere talep artacak.

Dünya Ekonomik Forumu'nun 2018 yılı raporunda yer alan araştırmalar, önümüzdeki 4 yıl içinde yapay zeka ve makine öğrenimi uzmanlığı, büyük veri uzmanlığı, bilgi güvenliği analistliği, insan-makine etkileşimciliği tasarımı, robotik mühendislikler ve blok zinciri uzmanlığı gibi yeni teknolojileri anlama ve bunları uygulamaya yönelik mesleklerin de ortaya çıkacağını belirtiyor.

Dünya Ekonomik Forumu'nun bu raporu çeşitli şirketlerde **on beş milyondan fazla** çalışan ile yaptığı analizlerle ortaya koymuştur.

Bütün bu süreci Muş'ta yapılan bu toplantıda ifade etmemin nedeni; genç ve dinamik nüfusa sahip geleceğe dair iddiaları olan ülkemizin hedeflerine ulaşması, yetiştirdiğimiz nesilleri kaliteli bir eğitim-öğretim sistemi ile buluşturmak ve geleceğe dair hedeflerimizde geç kalmamaktır. Yine Dünya Ekonomik Forumu tarafından net olarak tanımlanan: matematik, fen, bilgi ve iletişim teknolojileri, finans ve kültürel okur-yazarlık yeteneklerinde gelişme ana hedef olarak gösterilmektedir. Burada artık, **okur-yazarlık kavramının** bilinen anlamından farklı bir mahiyete büründüğünü görmekteyiz. Burada klasik anlamdaki okur-yazarlıktan farklı olarak bilişim, kültür, finans gibi konularda ilgili alanın temel işlemlerini yürütebilmek ifade edilmektedir.

Hem eğitim süresince hem de hayat boyu diğer beceriler arasında sayabileceğimiz iş birliği, uyum, dayanıklılık, sosyal farkındalıklar gibi niteliklere de önem vermeliyiz.

Yükseköğretim Kurulu olarak var olanlara ilaveten bu yıl çeşitli üniversitelerimizde “Bilgi Güvenliği Teknolojisi, Yapay Zeka Mühendisliği” gibi programları başlattık. Gelecek yıl sizlerin de önerileri ile önlisans, lisans ve yüksek lisans programlarında bu programların artacağından eminim.

Değerli Arkadaşlarım;

Son 10 yılda dünyada ve “Yeni YÖK” konseptinde başlattığımız çalışmalar kapsamında Yükseköğretim Kurulunda üniversitelerin bölgesel kalkınmada değişen rolü üzerinde önemle durmaktayız. Kurulun başkanı olarak bizzat kendim bu konu ile ilgili tüm çalışmaları takip etmekteyim. Klasik söylemle ifade edersek; **üniversitelerin giderek artan bir şekilde bölgesel ve ulusal ekonomiler için önemli bir üretim faktörü haline geldiğini ve bilgi üreten kuruluşlar olarak kalkınma hamlelerinde temel rol oynadığını** biliyoruz.

Bu salondaki 27 üniversitede toplam **9.863** öğretim elemanı bulunmaktadır. Bu 27 ilin iş dünyası ile akademi dünyasının bir araya gelerek birlikte çalışarak yürütecekleri araştırma yapısının o illerdeki bölgesel kalkınmaya, ekonomik büyümeye ciddi katkılar vermesini bekliyoruz. Bölgesel kalkınmada ana rolün o bölgenin üniversitelerine ve onların yaratacakları ekosisteme, işbirliklerine bağlı olduğu bütün dünyada ısrarla vurgulanan bir kavramdır.

Yükseköğretim Kurulu olarak bölgesel imkânlarımızı ve gelişme alanlarını bir arada değerlendirerek üniversitelerimizin bölgeye hizmetlerinin önem kazanması ve başarılı olması ile ilgili yoğun çalışmalar yapmaktayız. Bu nedenle, bu projenin yürütülmesinde Sayın valilerimizin, belediye başkanlarımızın, üniversite rektörlerimizin ve öğretim üyelerimizin,

bölgesel ve yerel kalkınma ajanslarının sivil toplum kuruluşlarının uyum içinde çalışmasının çok ciddi önemi ve katkısı var. Bu **“bir birlikte çalışma projesidir”**.

Her bölgenin farklı bir üretim kapasitesi, karşılaştırmalı üstünlükleri, coğrafi karakteristikleri, kurumları, politikaları ve değerleri vardır. 21. Yüzyıl bütün bu çalışmaları sosyo-kültürel ve kurumsal çevreleri de dikkate alarak değerlendirmektedir. Üniversitelerimiz bölgelerinin başarı faktörlerini, üretim faktörlerini inceleyerek nasıl daha üstün bir performans sağlayabileceği konusunda çalışmalar yapmaktadırlar.

Bu çalışmalar sadece ekonomik faktörler üzerinden değil: Cumhurbaşkanlığının hükümet politikaları, bölgesel ve yerel örgütler, kamunun sağladığı danışmanlık hizmetleri, bölgenin büyüme dinamiklerinin desteklenmesi, kamu finansal desteği gibi diğer birçok faktör göz önüne alınarak yürütülmektedir.

Üniversitelerimiz, yalnızca deneyimli, yetenekli ve uzman insanların yetiştiricileri değil aynı zamanda **“cazibe merkezleridir.”** Bölgede üniversitelerin varlığı bölgeye yetenekli insanların çekilmesini de kolaylaştırabiliyor.

Değerli Basın Mensupları;

Burada ana nokta üniversitenin yerel düzeydeki araştırma sonuçlarının ilgili özel ve kamu sektörleriyle paylaşılarak bir nevi dönüşüme katılmasının hedeflenmesidir. Bölgesel Kalkınma Ajansları ile daha iyi bir iletişim ağı kurularak sinerji doğuran bir çalışma yapılması beklenmektedir. Bu alanda seçilmiş olan 10 üniversitemizin çalışmalarının, yerelin ekonomik gelişmesine ve ülkenin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine büyük katkı sağlayacağına inanıyorum.

Bahsettiğimiz bütün bu çalışmalar aslında küresel yükseköğretimde yeni bir dönüşüm ve yeni bir **akademik devrim** olarak nitelendiriliyor. Bu süreçten kopmamalıyız.

Değerli Arkadaşlarım;

Bütün ülkeler ve akademik dünyaları, doktora programları ile ve yetiştirdikleri doktorantlarla gurur duyarlar.

Yükseköğretim Kurulu olarak bildiğiniz gibi ülkemizin 100 öncelikli alanında 2 bin öğrenci ile başladığımız YÖK Doktora Bursları Projesi hayata geçirildi. Bu programın ana hedefi ülkenin ihtiyacı olan 100 öncelikli alanda sanayiye ve akademiye nitelikli insan yetiştirmektir.

YÖK’ün **beş yıldızlı projesi** olarak değerlendirilen 100/2000 üçüncü yılında ve inanılmaz bir başarı ile devam ediyor. Gerçekten gurur duyduğumuz bir proje...

Öğrenci sayımız 3.700’e ulaştı ve geleceğin mesleklerine yönelik birçok yeni alanda kümülatif kitleler oluşuyor.

100/2000’in dışında üniversitelerimizde klasik alanlarda **doktora yapan 93 bin öğrencimiz** ve Aselsan Akademi örneğinde olduğu gibi sanayi doktorası yapan birçok öğrencimiz bulunuyor. Verdiğimiz bütün bu emeklerin sürdürülebilir olması, değer kaybetmemesi ve ülke geleceğine katkılarının olabilmesi için sanayi ile daha ciddi bir işbirliği içinde olmalıyız.

Size bu alanda birkaç ülkeden de örnekler vermek isterim. Japonya hükümeti 1990’larda Batı ile yarışabilmek adına doktora oranlarını 10 binli rakamlara çıkarmaya karar verdi, bunu başardı ama bugün zor durumda. Örneğin 2010’da doğa bilimlerinden doktora alan 1.350 mezundan 746’sı iş bulmuş, bunun sadece 162’si akademide. 746’nın dışındaki rakam iş bulmakta zorlanmış. Bugün 18 bin doktoralı işsizden bahsediliyor.

Çin’e baktığımızda çeşitli disiplinlerde 50 bin doktoralı var fakat ana sorun doktora eğitimindeki kalitenin düşük olması. Ama Çin’in farklı bir durumu var, her şeye rağmen ülke içinde iş bulabiliyorlar.

Almanya’da doktoralıların sadece % 6’sı tam zamanlı akademik pozisyona geçebiliyor, daha doğrusu maaş azlığı nedeni ile akademiye intisap düşük. Büyük bir çoğunluk endüstride iş buluyor. Ayrıca Almanya bugün doktora yıllarının daha çok sınıflarda geçtiğinin araştırmaya daha az zaman harcadığı yönünde şikayetlerin de olduğu bir ülke olarak görülüyor. Bu yönde yeni kararlarla düzeltmelere gidiyorlar.

Türkiye’ye gelince; yönetime geldiğimizden itibaren bir taraftan doktora programlarında girdi esaslı iyileşmeler yaparken diğer taraftan, yeni ve disiplinler arası programlara önem veriyoruz. Ülkemizde ilk defa bu dönemde ortaya konulan 100/200 projesi gibi ulusal ölçekte doktora programları açıyoruz ve biraz evvel temas ettiğim dünyadaki tüm bu gerçekleri de göz önünde bulunduruyoruz.

100/2000 burslarının dışında **lisans öğrencilerine verdiğimiz burslar** ve üniversite mensuplarına verdiğimiz **yurt dışı burslar** da bulunmaktadır.

Diğer önemli bir projemiz “Yükseköğretimde Dijital Dönüşüm” projesidir. Şimdilik 16 üniversitemiz bu projeye dahil edilmiştir. Anadolu Üniversitemize ve sayın rektörüne projeye verdikleri destek için teşekkürlerimi sunuyorum. Biraz sonraki imza töreninde Prof. Gündoğan size daha detaylı bilgi verecek.

Sayın Valimiz, Değerli Hocalarım;

Bu toplantılarda sizlerle birlikte olmak bizlere gerçekten inanılmaz enerji veriyor, genç akademisyen grubunun motivasyonu, onlardan beklentilerimiz, kıdemli grubun hizmetleri, hepsi bizi gururlandırıyor. Hepinize teşekkürleriniz için tekrar teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. M. A. Yekta Saraç
Yükseköğretim Kurulu Başkanı
Türkiye’nin Fırsat Penceresi: “Türk Yükseköğretimi” Toplantısı
16 Temmuz 2019, Muş Alparslan Üniversitesi